

Федоров Віталій Вікторович

аспірант,

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

Данік Наталія Вадимівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри інтелектуальної цифрової економіки,

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-481-1-34>

ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ НА СПОЖИВЧІ КРЕДИТИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Процентні ставки на споживчі кредити відіграють ключову роль у функціонуванні фінансових ринків, визначаючи доступність кредитних ресурсів для населення та рівень платоспроможності споживачів. У сучасній економіці регулювання процентних ставок стає інструментом грошово-кредитної політики, що впливає як на макроекономічні показники, так і на стійкість фінансової системи. Відповідно, дослідження механізмів взаємозв'язку між рівнем процентних ставок, обсягами споживчого кредитування та динамікою фінансових ринків є вкрай актуальним завданням економічної науки.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що споживче кредитування є важливим чинником розвитку економіки, оскільки сприяє зростанню попиту на товари та послуги. Водночас високі процентні ставки можуть знижувати доступність кредитів, що обмежує купівельну спроможність населення та може спричинити зниження економічної активності. З іншого боку, надмірно низькі ставки стимулюють надмірне боргове навантаження домогосподарств, що може призвести до фінансової нестабільності. Баланс між

рівнем процентних ставок та обсягами споживчого кредитування є критично важливим для забезпечення стабільного розвитку фінансових ринків.

Дослідження впливу процентних ставок на фінансові ринки має широку наукову базу. Наприклад, у роботах Тейлора [1] розглядається вплив монетарної політики на кредитні ринки через процентні ставки. Також Мішкін [2] аналізує механізм трансмісії грошово-кредитної політики, підкреслюючи важливість регулювання ставок для запобігання фінансовим кризам. Крім того, дослідження Бенанке та Гертлера [3] показують, що рівень процентних ставок впливає не лише на доступність кредитів, а й на фінансові ризики, що виникають у результаті коливань у споживчому секторі. Окрім того, більш сучасні дослідження, зокрема роботи Рейнарта та Рогоффа, доводять, що надмірне кредитування при низьких процентних ставках може сприяти виникненню фінансових криз [4].

Аналіз сучасних тенденцій свідчить про те, що центральні банки країн використовують регулювання процентних ставок як основний інструмент впливу на кредитну активність населення. Наприклад, підвищення облікової ставки, що спостерігається у багатьох країнах після періоду низьких ставок, спричиняє подорожчання кредитів, зменшення обсягів позик та охолодження ринку споживчих кредитів. Водночас низькі ставки, які були запроваджені в період пандемії COVID-19, стимулювали попит на кредити, що призвело до зростання боргового навантаження домогосподарств. Наприклад, у США середня ставка за споживчими кредитами у 2020 році знизилася до історичних мінімумів, що сприяло рекордному рівню виданих позик.

Перед ринком небанківських фінансових послуг постає новий виклик – перехід до практики відповідального кредитування. Для цього, зокрема, потрібно встановити граничний розмір відсоткових ставок за споживчими кредитами. Звіт Світового банку за 2023 рік свідчить, що 63 країни зі 108, що досліджувалися, впровадили

обмеження щодо граничних розмірів відсоткових ставок. Зокрема, йдеться про США, країни ЄС, Сингапур та інші.

Таким чином, процентні ставки на споживчі кредити є важливим чинником впливу на фінансові ринки, і їх регулювання має вирішальне значення для економічної стабільності. Високі ставки можуть стримувати кредитування, тоді як надмірно низькі – стимулювати ризикову поведінку позичальників. Оптимальне регулювання цих ставок є ключовим завданням центральних банків, що дозволяє забезпечити фінансову стабільність та збалансоване економічне зростання. Майбутні дослідження у цій сфері можуть включати моделювання впливу зміни процентних ставок на боргове навантаження домогосподарств у довгостроковій перспективі, а також аналіз ефективності політики центральних банків у різних економічних умовах.

Література:

1. Taylor Mark P. The economics of exchange rates. *Journal of Economic literature*. 1995. No. 33.1. P. 13–47.
2. Mishkin F.S. Analyzing the structural relationship between money supply, inflation, and economic growth in sierra leone: A VAR Model Approach *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. 2017. Vol. 7. No.4.
3. Bernanke Ben S., Mark Gertler. Inside the black box: the credit channel of monetary policy transmission. *Journal of Economic perspectives*. 1995. No. 9.4. P. 27–48.
4. Reinhart, M.T., Rogoff, S.K. Growth in a Time of Debt. *American Economic Review*. 2010. № 100. P. 573–578.